K.T. DE DIJLEZONEN

De schoonzusjes

Eric Assous

REGIE
STEVEN DEVILLÉ

INHOUD

Cast en crew
Het stuk
De auteur - Eric Assous
De regisseur - Steven Devillé
De familie als het kleinste slagveld

MEER WETEN OVER DE DIJLEZONEN OF ZIN OM MEE TE WERKEN AAN EEN PRODUCTIE? CONTACTEER ONS!

Belfius

CAST EN CREW

REGIE
Steven Devillé

PRODUCTIELEIDING
Chantal Leblanc

SOUFFLEUR
Chantal Leblanc

SCENEREGIE
Elly Conings en Bo Goossens

GELUID EN LICHT
Matisse Vandeweyer

GRIME
Onder leiding van Jana Vleminckx

DECOR
Tom Vandeweyer, Philippe Mommens, Robin Vancuyck, Femke Wilberts, Herre Hemelings

KAARTENVERKOOP
Chantal Leblanc

Mathilde - Mia Blockx

Yvan - Frank De Beule

Christel - Tine Wijnants

David - David Willems

Nicole - Femke Wilberts

Frank - Jasper Driesmans

Talia - Jana Vleminckx

HET STUK

Familie. Je kiest ze niet, maar je krijgt ze er gratis bij. En hoewel bloed dikker is dan water, durft het tijdens een familiefeestje weleens behoorlijk te koken. Zeker wanneer drie broers en hun echtgenotes samenkomen voor een ogenschijnlijk gezellige avond.

In “De schoonzusjes” neemt de Franse auteur Eric Assous ons mee naar een wereld die voor velen pijnlijk herkenbaar zal zijn: die van familiebijeenkomsten waar iedereen zijn beste beentje voorzet, waar beleefdheden worden uitgewisseld en waar achter elke glimlach wel een kleine ergernis schuilgaat.

Drie broers, elk met hun eigen karakter, hun eigen huwelijk en hun eigen kleine geheimen. Hun echtgenotes kennen elkaar ondertussen maar al te goed. Of denken dat toch. Want achter de vertrouwde gezichten en de schijnbaar onschuldige gesprekken gaan verlangens, frustraties en onderlinge spanningen schuil die al veel langer broeien dan iemand wil toegeven.

Wat begint als een gezellige samenkomst, verandert langzaam maar zeker in een avond waarop de zorgvuldig opgebouwde schijn barsten begint te vertonen. Een terloopse opmerking krijgt plots een dubbele betekenis. Een onschuldige vraag blijkt minder onschuldig dan gedacht. En wanneer bepaalde waarheden aan het licht komen, wordt het steeds moeilijker om de schijn van een gelukkige, harmonieuze familie op te houden.

't Natuurtje
Enkel primeurs!

Brusselsestraat 34
3000 Leuven

Tel/Fax: 016/20.23.18

info@natuurtje.be
www.natuurtje.be

Ontdek ook onze:

- fruitsalade
- salad bar
- soep
- ovenschotels
- fruitmanden
- BBQ assortiment

HOLLANDS
HOF

Brusselsestraat 80
3000 Leuven
Tel. 016 29 43 29

www.bloemenhollandshof.be

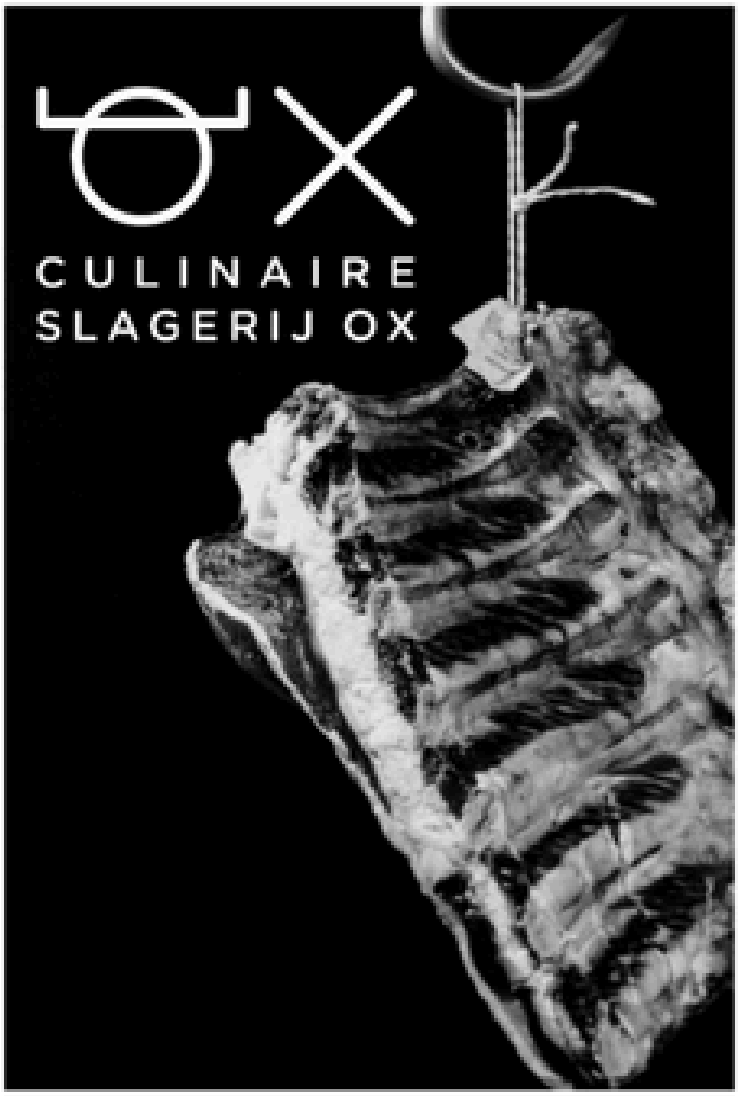
Eric Assous speelt meesterlijk met de kleine kantjes van de mens. Met jaloezie en ijdelheid, met liefde en ontrouw, met de eeuwige strijd tussen wat we denken, wat we voelen en wat we uiteindelijk durven uitspreken. Zijn personages zijn geen helden of schurken, maar gewone mensen van vlees en bloed. Mensen die zichzelf soms iets wijsmaken, die elkaar proberen te begrijpen en die vooral heel erg hun best doen om niet door de mand te vallen.

“De schoonzusjes” is een sprankelende relatiekomedie vol scherpe dialogen, onverwachte wendingen en situaties waarin de lach nooit ver weg is. Maar onder de humor schuilt ook een bijzonder menselijke vraag: hoe goed kennen we eigenlijk de mensen met wie we ons leven delen?

Want in elke familie bestaan er ongeschreven regels. Dingen die je beter niet zegt. Vragen die je beter niet stelt. Geheimen die je maar beter voor jezelf houdt. Alleen… hoelang lukt dat wanneer iedereen rond dezelfde tafel zit?

Maak je klaar voor een avond vol herkenning, hilariteit en ongemakkelijke waarheden. En wees gerust: na deze voorstelling kijk je misschien met heel andere ogen naar je volgende familiefeest.

U kan bij ons terecht voor:

- Uitgebreid gamma vers vlees
- Zelfgemaakte charcuterie
- Verse vleesbereidingen
- Onze eigen salades
- Huisbereide maaltijden
- Een lekker stukje kaas
- De specialere bieren

Open van dinsdag tot zaterdag.
Wacht u niet graag in de winkel?
Geef uw bestelling door via onze website en wij zetten uw bestelling klaar.

www.slagerijox.be
info@slagerijox.be
Facebook: slagerij OX
016 23 02 83

Al ruim 40 jaar wordt onze slagerij uitgebaat met een passie voor het vak. Waarbij wij ambacht en kwaliteit hoog in het vaandel dragen. Wij werken op maat en verwerken ons runds- en varkensvlees van kop tot staart om op die manier duurzaam te kunnen produceren.

Wij verwelkomen u graag in onze winkel

Brusselsestraat 98
3000 Leuven

Spaar met Joyn nu ook in onze winkel voor leuke beloningen.

DE AUTEUR - ERIC ASSOUS

DE MEESTER VAN DE KLEINE LEUGENS EN DE GROTE MENSELIJKE TEKORTKOMINGEN

Sommige toneelauteurs zoeken hun inspiratie in grote historische gebeurtenissen, maatschappelijke omwentelingen of existentiële vraagstukken. Éric Assous vond zijn verhalen liever dichter bij huis. In een huwelijk dat langzaam barsten vertoont. In een vriendschap die op de proef wordt gesteld. Of aan een feesttafel waar iedereen beweert gelukkig te zijn, terwijl de werkelijkheid net iets ingewikkelder blijkt.

Éric Assous werd op 30 maart 1956 geboren in Tunis en overleed op 12 oktober 2020. Hij groeide uit tot een van de productiefste en meest gespeelde Franse komedieschrijvers van zijn generatie. Zijn weg naar het theater verliep nochtans niet langs de gebruikelijke academische paden. Na een moeizame schoolloopbaan begon hij op jonge leeftijd verhalen en sketches te schrijven. Zijn eerste professionele ervaringen deed hij op in het café-théâtre, waar een schrijver onmiddellijk merkt of een dialoog werkt en een grap zijn doel bereikt.

Een belangrijke leerschool werd vervolgens de radio. Voor France Inter schreef Assous tientallen korte hoorspelen. Het medium dwong hem om situaties en personages vrijwel uitsluitend via gesproken taal tot leven te brengen. Die ervaring zou een blijvende invloed hebben op zijn toneelwerk. Bij Assous zit de dramatische spanning zelden in spectaculaire gebeurtenissen, maar in de manier waarop mensen met elkaar spreken, elkaar ontwijken en onbedoeld meer prijsgeven dan ze van plan waren.

Vanaf de jaren negentig bouwde hij daarnaast een succesvolle carrière uit als scenarioschrijver voor televisie en film. Hij werkte onder meer mee aan Les Randonneurs (1997), Une hirondelle a fait le printemps (2001) en L'Immortel (2010). Die ervaring met het scenario versterkte zijn gevoel voor vertelritme, efficiënte dialogen en zorgvuldig opgebouwde wendingen.

Zijn echte artistieke thuis vond Assous echter in het theater. Met stukken als Les Montagnes russes (2004), Les Belles-sœurs (2007), L'Illusion conjugale (2009), Nos femmes (2013) en On ne se mentira jamais (2015) ontwikkelde hij een herkenbaar universum waarin liefde, vriendschap, jaloezie en bedrog voortdurend met elkaar botsen.

Assous staat duidelijk in de traditie van het Franse boulevardtheater, met zijn snelle dialogen, relationele verwikkelingen en onverwachte onthullingen. Maar hij gaf die traditie een eigen, hedendaagse invulling. Waar de klassieke boulevardkomedie vaak draait om uiterlijke misverstanden en ingewikkelde intriges, richt Assous zijn aandacht nadrukkelijk op de psychologische mechanismen achter het gedrag van zijn personages. Zijn komedie ontstaat niet alleen doordat mensen liegen, maar vooral doordat ze zichzelf proberen wijs te maken dat hun leugens gerechtvaardigd zijn.

SPAR Winksele

De betere verswinkel in de buurt

- Geselecteerd aanbod dagverse groenten en fruit.
- Charcuterie, vers van het mes en een fraaie kaasafdeling.
- Eigen ambachtelijke beenhouwerij en traiteurkeuken.
- Dagvers brood; broodjes en koeken ter plaatse gebakken.

Bestellingen worden netjes afgewerkt en we gaan op zoek naar producten waar je van houdt

Ruime openingsuren; *maandag 12.30u – 19.00u, di, woe, do, vrijdag 8.15u – 19.00u, zaterdag 8.15u – 18.00u,* ***zondag van 8.00 uur tot 12.30 uur****.*

Je vindt ons in Winksele dorp: Termerestraat 19. Er is voldoende parking.

tel/fax : 016/253672 - E mail : Sparwinksele@skynet.be - Facebook : www.facebook.com/sparwinksele

SPAR Retail is een dochter van de COLRUYT GROUP

TIMORY
BISTRO - RESTAURANT

Een succesvol seizoen gewenst !!
www.timory.be

Daarin schuilt de eigenheid van zijn werk. Zijn personages zijn zelden uitgesproken helden of schurken. Het zijn gewone mensen die verlangen naar liefde en erkenning, maar tegelijkertijd gevangen zitten in hun ijdelheid, onzekerheid en angst om iets te verliezen. Assous observeert hen met een mengeling van ironie en mildheid. Hij legt hun tekortkomingen bloot, zonder hen volledig te veroordelen.

Die aanpak leverde hem niet alleen een groot publiek op, maar ook belangrijke erkenning binnen de Franse theaterwereld. In 2010 ontving hij de Molière voor beste Franstalige toneelauteur voor L'Illusion conjugale. Vijf jaar later kreeg hij dezelfde onderscheiding voor On ne se mentira jamais. In 2014 bekroonde de Académie française zijn volledige oeuvre met de Grand Prix du Théâtre.

Zijn betekenis voor het theater ligt vooral in de manier waarop hij de klassieke relatiekomedie wist te vernieuwen zonder haar toegankelijkheid te verliezen. Assous schreef geen experimenteel theater dat radicaal met bestaande vormen brak. Hij bewees juist dat een vertrouwd genre nog altijd ruimte biedt voor scherpe observaties over de moderne mens. Zijn stukken werden in talrijke landen opgevoerd en vonden ook buiten Frankrijk hun publiek.

De schoonzusjes is daarvan een bijzonder treffend voorbeeld. Een eenvoudige familiebijeenkomst groeit uit tot een onthullend spel van vermoedens, verlangens en verborgen waarheden. De situatie is herkenbaar, de personages zijn menselijk en de humor ontstaat uit iets wat iedereen kent: het verschil tussen wie we werkelijk zijn en wie we graag zouden willen lijken.

Misschien is dat wel de belangrijkste verdienste van Éric Assous. Hij begreep dat de grootste menselijke drama's zich niet noodzakelijk afspelen op slagvelden of in paleizen, maar evengoed in een gewone woonkamer. En dat er soms maar één ongelukkige opmerking nodig is om er een uitstekende komedie van te maken.

DE REGISSEUR

Steven Deville (01965) is zeker geen nobele onbekende in de Leuvense theatermiddens (en eigenlijk ook niet ver daarbuiten). In tegendeel zelfs. Hij is immers, net als een aantal van zijn familieleden, zelf geengageerd bij onze collega's De Reynaertghesellen waar hij zowel speelt als regisseert en is een graag geziene gastregisseur in de vele amateurverenigingen die onze stad rijk is.

Net zeals zovelen ender ons rolde Steven na zijn studies (Geschiedenis aan de KULeuven) op organische wijze "zijn" kring binnen om er tot op vandaag actief te blijven.

Maar de theatermicrobe beet zich toch bijzonder hard vast. Samen met zijn broer Stijn was Steven na zijn studententijd enkele jaren actief binnen professionele kunstensector, meer bepaald bij Braakland/ZheBilding (dat later na een fusie met de Oueeste opging in Het Nieuwstedelijk en waar Stijn nog steeds actief is als theatermaker).

Parallel aan zijn theatercarriere gaf Steven ook enkele jaren les in het regulier onderwijs, om vervolgens in 1995 leerkracht geschiedenis te worden in het Tweedekansonderwijs Leuven waar hij tot op vandaag nog steeds op gepassioneerde manier zijn vak overbrengt.

Matthys
Advocaten

Stevens creativiteit laatt zich niet beperkten tot spelen en regisseren. Al sinds zijn studententijd is hij actief als schrijver, redacteur en zelfs illustrator/cartoonist. Zo werkte hij bij het alom gekende studentenblad Veto en bij het blad van zijn studentenkring, Hysteria.

Hij schreef de teksten voor de revue van zijn studentenvereniging en zelfs een eerste volavondproductie onder het ondertussen gekende pseudoniem Levi Steenveld. Dot schrijven bleek een blijvertje en inmiddels schreef hij niet alleen volavondstukken moor ook sketches, een luisterspel en een column voor zijn eigen vereniging.

De toneelwerken die uit Stevens pen komen vloeien zijn voornamelijk humoristische stukken met een geschiedkundige achtergrond - het bloed van de historicus kruipt waar het niet goon kan - denk bijvoorbeeld aan "Stalin sterft" dot De Dijlezonen in een regie van Steven zelf twee seizoenen geleden brachten.

Kortom: met Steven konden we het niet beter treffen voor deze voorstelling. Een regisseur met een grote voorliefde voor de betere humor, de gave om door de woordenvloed te prikken om tot de kern van de zaak te komen en een achtergrond in alle aspecten van theater, wot meer konden we ons nog wensen?

KAPP.R

enkel op afspraak - Tel. 016 20 40 18

openingsuren

dinsdag t/m vrijdag **van 9u00 tot 18u00**
zaterdag **van 8u00 tot 16u00**
zondag & maandag **gesloten**

KAPP.R - Tervuursesteenweg 2a - 3000 LEUVEN

L' OCCHIO DI

Chloe

HET SCHOONHEIDSSALON

Paardentransport Leuven

dé betrouwbare partner voor al
uw paardentransportbehoeften!

Bij Paardentransport Leuven verhuren wij wagens speciaal ontworpen voor het veilig en comfortabel vervoeren van paarden. Of het nu gaat om nationaal paardentransport, recreatieve ritten, verhuizingen van paarden of het reserveren van paardentransport voor een ruiterkamp, wij staan voor u klaar.

Wacht niet langer en reserveer vandaag nog bij Paardentransport Leuven
via info@paardentransportleuven.be of +32 474 98 53 68

.

B-Beauty & Nails

B-Beauty & Nails

Uw bestemming voor ultieme schoonheid en ontspanning!

Wij bieden o.a. nagelverzorging, gelaatsverzorging, waxing, pedicure en hot stone massages.

Kom langs en verwen uzelf!

B-Beauty & Nails
Savoyestraat 13
3000 Leuven

+32 465 030 060
www.bbeautyandnails.be

DE FAMILIE ALS KLEINSTE SLAGVELD

Over de kunst van het samenleven, de last van geheimen en de dunne grens tussen liefde en rivaliteit

Er bestaat een bijzondere vorm van spanning die uitsluitend lijkt voorbehouden aan familiebijeenkomsten. Ze ontstaat ergens tussen het aperitief en het hoofdgerecht, wanneer iemand een opmerking maakt die op papier volkomen onschuldig is, maar waarvan iedereen aan tafel onmiddellijk begrijpt dat ze dat niet is. Er valt een korte stilte. Iemand schenkt nog wat wijn bij. Het gesprek gaat verder, alsof er niets gebeurd is. Het wonderlijke is niet dat families ruzie maken. Het wonderlijke is hoeveel moeite ze doen om de schijn op te houden dat ze dat nooit doen.

In De schoonzusjes (Les Belles-sœurs) van de Franse toneelauteur Eric Assous vormt een familiediner het decor voor een geleidelijke ontmanteling van die schijn. Drie broers en hun echtgenotes komen samen in de nieuwe woning van een van de koppels. De aanwezigheid van een extra genodigde brengt de mannen in verlegenheid en zet de onderlinge verhoudingen op scherp. Wat volgt, is een opeenstapeling van vermoedens, halve waarheden en pogingen om de controle over de situatie te behouden.

Assous maakt in de tekst gebruik van een beproefd komisch procedé: plaats een aantal mensen met een gedeelde geschiedenis in een afgesloten sociale situatie, voeg een element toe dat het bestaande evenwicht verstoort en laat hen vervolgens zo lang mogelijk proberen te doen alsof alles normaal is. Iedere theaterliefhebber zal onmiddellijk verschillende voorstellingen kunnen opnoemen die een gelijkaardige premisse hebben.

Achter die ogenschijnlijk eenvoudige constructie schuilt echter een interessante vraag. Waarom is de familie, die we zo graag voorstellen als een veilige haven, tegelijk een omgeving waarin onze onzekerheden en kleine tekortkomingen zo gemakkelijk naar boven komen?

Een eerste potentiële stoorzender in de familiale harmonie is het eenvoudige gegeven dat een familie elkaar doorgaans zeer lang kent. De familie vergeet zelden of niet.

Een mens kan zichzelf opnieuw uitvinden. Hij kan verhuizen, van beroep veranderen, nieuwe vrienden maken en een heel andere levensstijl aannemen. Maar tijdens een familiefeest bestaat altijd de kans dat iemand hem herinnert aan die ene gênante gebeurtenis van twintig jaar geleden.

Families bewaren niet alleen herinneringen. Ze bewaren ook beelden van elkaar. De succesvolle broer. De eeuwige twijfelaar. De verstandige zus. De onverantwoordelijke jongste. Zulke etiketten ontstaan vaak in de vroege kindertijd en kunnen verrassend hardnekkig blijken. Zelfs wanneer de betrokkenen volwassen zijn en, zoals wel vaker gebeurt, in niets nog gelijken op de groene snotneus die ze ooit geweest zijn, blijven oude verwachtingen soms doorwerken.

Dat verschijnsel is interessant vanuit de familiale systeemtheorie, die in de twintigste eeuw onder meer werd ontwikkeld door de Amerikaanse psychiater Murray Bowen. Zijn uitgangspunt was dat het gedrag van een individu niet volledig los kan worden gezien van de relaties waarin die persoon functioneert. Spanningen binnen een gezin zijn volgens die benadering niet uitsluitend het gevolg van afzonderlijke persoonlijkheden, maar hangen ook samen met de manier waarop familieleden voortdurend op elkaar reageren.

Een eenvoudig voorbeeld dat Bowen vaak aanhaalde, maakt dat duidelijk. Wanneer één familielid steevast de rol van bemiddelaar op zich neemt, kunnen anderen eraan gewend raken dat conflicten nooit rechtstreeks worden uitgepraat. Wanneer die bemiddelaar dan plots weigert tussenbeide te komen, verandert niet alleen zijn eigen gedrag, maar wordt het hele evenwicht binnen de groep verstoord. De familie functioneert in die zin als een systeem waarin mensen elkaar, vaak zonder het te beseffen, in bepaalde posities houden.

Dat betekent overigens niet dat Bowens theorie een sluitende verklaring biedt voor alle familiale problemen. De wetenschappelijke onderbouwing van verschillende onderdelen is onderwerp van discussie. Hedendaags onderzoek ondersteunt bepaalde verbanden tussen emotionele zelfstandigheid en relationeel welzijn, maar niet alle oorspronkelijke theoretische aannames zijn even stevig bevestigd.

Toch blijft één inzicht bijzonder bruikbaar: familieleden reageren zelden uitsluitend op wat er op dat ogenblik gebeurt. Ze reageren ook op wat er vroeger gebeurd is, op wat ze van elkaar verwachten en op wat ze menen te weten. Daarom kan een opmerking van een broer harder aankomen dan precies dezelfde woorden uitgesproken door een collega: een collega kent onze geschiedenis niet, een broer wel.

Een tweede stoorzender vinden we in de dichotomie van het woord schoonfamilie. Het begrip suggereert een vanzelfsprekende verwantschap, terwijl de betrokkenen elkaar soms nauwelijks kennen wanneer die verwantschap ontstaat.

August in the City & June
Concept Store
KLEDING, SCHOENEN,
ACCESSOIRES & LIFESTYLE
VOOR DAMES EN HEREN
Naamsesteenweg 382 C&D, 3001 Heverlee
gratis parkeermogelijkheid
volg ons op
instagram: #juneinthecity & #augustinthecitylifestyle
facebook: juneinthecity & augustinthecity

Wie een partner kiest, krijgt doorgaans een hele familiegeschiedenis mee, inclusief de gewoontes, tradities, oude conflicten en ongeschreven regels die daarbij horen. De nieuwkomer moet daarin zijn plaats vinden. Dat is uiteraard niet altijd eenvoudig. Een familie is immers geen neutraal gezelschap waarin iedereen op gelijke voet begint. Sommige leden kennen elkaar al hun hele leven. Ze delen herinneringen, gebruiken dezelfde grapjes en begrijpen toespelingen waarvoor buitenstaanders geen enkele context hebben. De aangetrouwde partner bevindt zich daardoor in een merkwaardige positie: hij of zij wordt geacht deel uit te maken van de groep, maar heeft niet noodzakelijk toegang tot alle betekenissen die binnen die groep circuleren. Dit zorgt voor een bijzondere systemische dynamiek die niet te vergelijken is met deze binnen de biologische familierelatie.

In de voorstelling van vandaag wordt dat spanningsveld uitgesproken zichtbaar. De drie vrouwen zijn via hun echtgenoten met elkaar verbonden, maar vormen daarom nog geen vanzelfsprekende eenheid. Hun onderlinge verhouding wordt mede bepaald door de geschiedenis van de broers, de kwaliteit van hun huwelijken en de verwachtingen die binnen de familie bestaan.
Uiteraard is niet elke schoonfamilie-relatie automatisch problematisch. Ze kan evengoed een bron van steun, vriendschap en nieuwe verbondenheid vormen. Juist dat maakt ze interessant: ze bevindt zich op het snijvlak van gekozen en niet-gekozen relaties. De gezellige, emotioneel ondersteunende variant levert echter zelden intrigerend theater op…

De theorieën van de socioloog Erving Goffman bieden een tweede invalshoek om naar de tekst van Assous te kijken. In zijn beroemde boek “The Presentation of Self in Everyday Life” uit 1959 beschreef hij hoe mensen in sociale situaties voortdurend bezig zijn met de indruk die ze op anderen maken. Goffman gebruikte daarvoor een theatrale metafoor: in het dagelijks leven presenteren we een bepaalde versie van onszelf, aangepast aan de omgeving waarin we ons bevinden en aan het publiek dat ons observeert. Dat betekent niet dat we voortdurend liegen. Sociale omgang vereist nu eenmaal enige zelfbeheersing. Wie tijdens een familiefeest elke irritatie onmiddellijk zou uitspreken, zou vermoedelijk niet vaak meer worden uitgenodigd. We gedragen ons beleefd, tonen belangstelling en laten sommige opmerkingen passeren. Niet noodzakelijk omdat we oneerlijk zijn, maar omdat we begrijpen dat samenleven onmogelijk wordt wanneer elke gedachte meteen publiek bezit wordt.

Toch heeft die sociale zelfpresentatie een kwetsbare kant. Hoe groter het verschil tussen het beeld dat we willen tonen en wat we werkelijk ervaren, hoe meer inspanning nodig is om dat beeld overeind te houden.

Bij Assous wordt precies die inspanning een bron van komedie. De personages willen de situatie beheersen, maar hun pogingen om gezichtsverlies te vermijden, maken hen steeds kwetsbaarder. Het toneel toont hier iets wat we in het dagelijkse leven liever verborgen houden: hoe moeizaam het soms is om geloofwaardig onszelf te blijven spelen.

Bij Freja creëren we **exclusieve interieurconcepten** die luxe, comfort en persoonlijkheid uitstralen. We vertalen je wensen en levensstijl naar een uniek ontwerp op maat, tot in detail uitgewerkt en professioneel gerealiseerd.

FREJA

interior concepts

Creating the (he)art of your home

Scan en luister naar Sarah Renson, jurylid van Mijn Restaurant, haar ervaring met de keuken.

Staatsbaan 279 3460 Bekkevoort

www.frejainteriorconcepts.be

Zoals in veel relatiekomedies, wordt de disharmonie tussen de personages zichtbaar wanneer “het Geheim” met grote G zich in de gesprekken wurmt en als derde potentiële stoorzender van de familiale harmonie naar boven komt. Geheimen zorgen in de literatuur en bij uitstek in het theater voor spanning, misverstanden en onverwachte onthullingen. De psychologische betekenis van geheimhouding gaat echter veel verder dan de vraag of iemand uiteindelijk betrapt wordt.

De Amerikaanse psycholoog Michael Slepian onderzocht samen met collega's hoe mensen hun geheimen ervaren. In een reeks studies, gepubliceerd in 2017 in het Journal of Personality and Social Psychology, analyseerden de onderzoekers meer dan 13.000 gerapporteerde geheimen. Hun bevindingen nuanceerden een gangbare veronderstelling: “De belasting van een geheim ontstaat niet uitsluitend op de momenten waarop iemand actief informatie moet verbergen. Mensen blijken ook buiten zulke situaties spontaan aan hun geheimen te denken. In de onderzochte groepen hing dat terugkerende piekeren samen met een lager psychologisch welzijn.”

Dat is een belangrijk onderscheid. We stellen ons geheimhouding immers meestal voor als een concrete handeling: een vraag ontwijken, een leugen vertellen of een gespreksonderwerp veranderen. Maar een geheim kan ook zwaar wegen wanneer niemand ernaar vraagt. Het blijft aanwezig in de gedachten van degene die het bewaart. Daarbij moeten we wel opletten voor een al te eenvoudige conclusie; niet elk geheim is immers schadelijk. Privacy is een noodzakelijk onderdeel van persoonlijke autonomie. Partners hoeven niet iedere gedachte, herinnering of fantasie met elkaar te delen om een gezonde relatie te hebben. Bovendien tonen verbanden tussen geheimhouding en welzijn niet automatisch aan dat het geheim zelf de oorzaak is van alle ervaren problemen. De aard van de verborgen informatie, schuldgevoelens en bestaande relationele moeilijkheden kunnen eveneens een rol spelen.

Het interessante voor een komedie zoals “De schoonzusjes” is vooral dat geheimen een asymmetrie in kennis creëren. De ene persoon weet iets wat de andere niet weet. Een derde vermoedt misschien iets, maar trekt de verkeerde conclusie. En het publiek beschikt soms over informatie die verschillende personages nog niet met elkaar gedeeld hebben. Zo ontstaat een voortdurend verschuivend spel van kennis en onwetendheid. Een ogenschijnlijk onschuldige opmerking kan daardoor verschillende betekenissen tegelijk krijgen. Voor de ene persoon is ze een gewone vraag, voor de andere een waarschuwing en voor een derde misschien het bewijs van een vermoeden.

In het dagelijks leven is dat verwarrend. Op het toneel is het bijzonder dankbaar materiaal. De personages van Assous proberen niet alleen hun geheimen te beschermen. Ze proberen ook te achterhalen hoeveel de anderen weten. Daardoor worden zelfs eenvoudige gesprekken een vorm van strategisch manoeuvreren.
En zoals iedereen weet die ooit een leugen heeft moeten onthouden: de waarheid is doorgaans gemakkelijker te beheren.

Een familiediner is zelden bedoeld als een wedstrijd. Toch kan het er soms verdacht veel op lijken. Wie heeft het goed voor elkaar? Wie heeft carrière gemaakt? Wie heeft een gelukkig huwelijk? Wie ziet er nog verrassend jong uit? Zulke vergelijkingen hoeven niet uitgesproken te worden om aanwezig te zijn. Meer nog: nergens is zoveel competitie als tussen nauwe familieleden van eenzelfde generatie, zoals broers en zussen, neven en nichten. Deze competitie maakt dan ook de vierde potentiële stoorzender uit in de voorstelling van vandaag.

De sociaal psycholoog Leon Festinger beschreef al in 1954 hoe mensen hun eigen eigenschappen, overtuigingen en prestaties beoordelen door zichzelf met anderen te vergelijken. Zijn sociale vergelijkingstheorie groeide uit tot een belangrijk uitgangspunt binnen de sociale psychologie. Binnen families krijgen zulke vergelijkingen een bijzondere betekenis. Broers en zussen vertrekken immers vanuit een gedeeltelijk gedeelde achtergrond. Dat kan verschillen in levensloop extra zichtbaar maken.

Ook tussen schoonzussen kunnen vergelijkingen ontstaan, al is het belangrijk die niet automatisch als rivaliteit te beschouwen. De competitie die in komedies vaak wordt uitvergroot, is geen onvermijdelijk kenmerk van vrouwelijke relaties. Ze zegt minstens evenveel over de sociale verwachtingen die op de personages rusten. En die verwachtingen zijn niet onschuldig.
Van vrouwen wordt in veel traditionele gezinsbeelden verwacht dat ze niet alleen een goede partner zijn, maar ook aantrekkelijk blijven, sociale relaties onderhouden en bijdragen aan de harmonie binnen de familie. Mannen worden op hun beurt vaak beoordeeld op succes, zelfvertrouwen en de mate waarin ze hun leven onder controle lijken te hebben. Zulke normen zijn historisch en maatschappelijk bepaald. Ze verschillen tussen generaties, sociale milieus en individuele gezinnen.

Assous speelt met die verwachtingen. Zijn mannelijke personages proberen hun positie te beschermen, terwijl de vrouwen de onderlinge verhoudingen scherp observeren. De komedie haalt haar spanning mede uit het verschil tussen de rollen die mensen geacht worden te vervullen en hun werkelijke gedrag.

Daarbij verdient ook de genderverdeling in het stuk een kritische blik. De laffe man en de scherpzinnige, soms meedogenloze vrouw zijn vertrouwde figuren uit de Franse boulevardkomedie. Ze kunnen bijzonder grappig zijn, maar steunen tegelijk op stereotiepe beelden van mannelijkheid en vrouwelijkheid. Als hedendaags publiek kunnen we daar op verschillende manieren naar kijken. We kunnen de stereotypen herkennen en ervan genieten, maar ook vaststellen hoe sterk bepaalde maatschappelijke verwachtingen in het komische repertoire zijn ingebakken. Dat maakt een voorstelling interessant en kan ons als toeschouwers aan het denken zetten: humor kan tegelijk bevestigen en ondergraven wat een samenleving vanzelfsprekend vindt.

Misschien is het opvallendste aan De schoonzusjes niet dat de personages geheimen hebben of elkaar proberen te misleiden maar wel dat ze ondanks alles blijven functioneren als een familie. Ze blijven met elkaar praten, reageren op elkaars opmerkingen en proberen hun onderlinge verhoudingen te herstellen of te beschermen. Zelfs wanneer de schijn van harmonie afbrokkelt, blijft de verbondenheid bestaan. Dat is geen geringe paradox.

Familierelaties zijn vaak zo ingewikkeld, omdat ze niet eenvoudig kunnen worden herleid tot sympathie of antipathie. We kunnen van iemand houden en ons tegelijk aan die persoon ergeren. We kunnen vertrouwen koesteren en toch achterdochtig zijn. We kunnen verlangen naar nabijheid en tegelijkertijd behoefte hebben aan afstand. Die tegenstrijdigheden zijn niet noodzakelijk tekenen van mislukte relaties. Ze maken deel uit van de complexiteit van menselijke verbondenheid.

Assous biedt daarvoor geen therapeutische oplossing. Hij schrijft geen handleiding voor een geslaagd huwelijk en probeert evenmin een wetenschappelijke diagnose van zijn personages te stellen. Hij doet iets wat toneelauteurs al eeuwen doen: hij brengt mensen samen, ontneemt hen geleidelijk de mogelijkheid om zich achter beleefdheden te verschuilen en laat het publiek kijken naar wat er dan gebeurt. De familie is daarvoor een uitstekend laboratorium. Nergens zijn mensen zo vertrouwd met elkaars gewoontes, en nergens kunnen ze elkaar soms zo grondig verkeerd begrijpen.

We denken dat we onze naasten kennen, omdat we hun geschiedenis delen. Maar vertrouwdheid is niet hetzelfde als inzicht. Achter de rollen die we jarenlang hebben leren herkennen, blijven mensen bestaan met verlangens, angsten en gedachten die niet altijd zichtbaar zijn.

Misschien is uiteindelijk de interessantste gedachte achter deze komedie dat we vaak veel meer energie besteden aan het bewaren van een vertrouwd beeld van elkaar dan aan het ontdekken wie de ander werkelijk is. En ondertussen blijven we familiefeesten organiseren, we dekken de tafel, halen de goede glazen boven en spreken af dat het deze keer vooral gezellig moet worden.

Een bewonderenswaardig voornemen. Al weet iedereen die ooit met zijn schoonfamilie aan tafel zat dat gezelligheid, net als vrede, soms behoorlijk wat diplomatiek talent vereist.

ZIN OM THEATER TE MAKEN?

Mail naar
artiesten@dijlezonen.be

